

УДК 633.12:631.52

ВІЛЬЧИНСЬКА Л. А.¹, СВИНАРЧУК О. В.², НОЧВІНА О. В.²

¹Подільський державний аграрно-технічний університет, вул. Шевченка, 13, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, 32300, Україна

²Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родінцева, 15, м. Київ, 03041, Україна
e-mail: vilchynskal.a@gmail.com

СЕЛЕКЦІЯ ГРЕЧКИ ЗА СТРУКТУРОЮ ПОПУЛЯЦІЇ

Селекція, спрямована на зміну архітекtonіки рослин, дає можливість подолати розрив між потенційним і реальним урожаєм у круп'яних культур. Гречка є поліморфною популяцією і часто проведення доборів за будь-якою ознакою призводить до збіднення структури популяції.

Метою роботи було проаналізувати розподіл структури популяції за морфологічними показниками зonomою гілкування стебла (ЗГС) і обґрунтувати їх вплив на урожайні і якісні параметри сортів гречки ('Вікторія', 'Кам'янчанка', 'Тома') за різних строків сівби: весняного і літнього.

Досліди закладались у польовій сівозміні Науково-дослідного центру «Поділля» Подільського державного аграрно-технічного університету впродовж 2015-2021 рр. Закладання дослідів, оцінку матеріалу, аналіз рослин, урожаю та якості зерна проведено відповідно до загальноприйнятої методики Державного сортовипробування.

Аналіз структури популяції за ЗГС проводили у трьох сортів гречки ('Вікторія', 'Кам'янчанка', 'Тома') залежно від різних строків сівби: оптимального весняного (друга декада травня) і літнього (друга декада червня). Розподіл біотипів за ЗГС, її зв'язок з урожайністю, якісними показниками у досліджуваних сортів свідчить про те, що за умови весняного строку сівби у досліджуваних сортів формується більше кластерних класів (7), аніж за умови літньої сівби (5). За літнього строку сівби розподіл біотипів за ЗГС менш

варіабельний і свідчить про те, що більш широкий поліморфізм спостерігали за весняного строку у порівнянні з літнім. Для умов весняного строку сівби для сортів 'Вікторія' і 'Кам'янчанка' селекційну роботу в первинних ланках необхідно проводити так, щоб частка генотипів за ЗГС з 2, 3, 4 гілками становила 80-82,3% усієї популяції. Саме з цими генотипами пов'язано програмування основної урожайності сортів за весняного строку сівби.

Для літнього строку сівби незалежно від сорту необхідно проводити селекційну роботу, зберігаючи структуру популяції за показником ЗГС за 2, 3 гілками до 90% і більше урожаю зосереджено саме на них.

Проведення селекційної роботи особливо на первинних етапах з врахуванням структури популяції позитивно впливає на скорочення тривалості селекційного процесу та забезпечує швидке її відтворення з повним збереженням морфологічних, урожайних і якісних показників.

Отже, врахування під час проведення доборів структури популяції за ЗГС позитивно впливає на скорочення тривалості селекційного процесу і забезпечує швидке її відтворення.

Використання доборів за аналізом структури популяції у первинних ланках селекційної роботи з гречкою сприяє збереженню морфологічних, урожайних і якісних показників у нащадків.

Ключові слова: гречка, аналіз структури популяції, селекція, строки сівби, урожайність.